

ΞΕΡΙΖΩΜΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΧΡΟΝΟ, ΑΣΥΝΕΙΔΗΤΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΟΤΗΤΑ.

Χάρης Μωρίκης

Ανήσυχτοι σύγχρονοι ψυχαναλυτές στρέφονται προς την Ιστορία για να κατανοήσουν την ανθρώπινη συνθήκη και ανήσυχτοι κορυφαίοι ιστορικοί επισημαίνουν ότι τα ιστορικά γεγονότα είναι στην ουσία τους ψυχολογικά γεγονότα, ψυχολογικές προδιαθέσεις μιας συλλογικότητας που υποδέχονται – προκαλούν τις καταστροφές. Το να σκεφτούμε την καταστροφή στην ψυχική της διάσταση σημαίνει και προϋποθέτει να σκεφτούμε με άξονα τη Ιστορία, και Ιστορία σημαίνει πρωτίστως χρονικότητα, το τίθεσθαι εν χρόνω της διεκτυλίξεως της δράσεως ατόμων και συλλογικοτήτων. Η σχέση με τη χρονικότητα είναι οντολογική, συστατική όχι μόνον του υποκειμένου αλλά πρωτίστως της συλλογικότητας. Είμαστε ο χρόνος.

Η χρονικότητα, εντός της μετανεωτερικής συνθήκης, αποτελεί πρωτοφανή ψυχική συνθήκη για το ανθρώπινο υποκείμενο στην έως τώρα πορεία του. Η ταχύτητα αποτελεί τον οργανωτή της, με συστατικό της τη βία της διελεύσεως στην επόμενη εμπειρία. Τείνουμε να ζούμε σε ένα είδος διαρκούς περάσματος, που εξαφανίζει με έναν τρόπο την ίδια την εμπειρία, αποσβεννύοντάς της κάθε χαρακτηριστικό λόγω κεραυνοβόλου διελεύσεως από τα γεγονότα, που έτσι χάνουν την συνέχεια που θα τους προσέδιδε το τίθεσθαι εν χρόνω, εντός μιας ιστορίας. Δεν στεκόμαστε. Αυτό καταργεί τη δυνατότητα για σκέψη, την ίδια την σκέψη, αντικαθιστώντας την με τον αέρα της μεταβάσεως. Χρόνος βιωμένος ως γραμμικός, που υποτίθεται ότι αναπόφευκτα οδηγεί στην πρόοδο του, ενώ απλώς επαναφέρει προγενέστερες καταστροφές. Υπάρχει μία στρέβλωση της χρονικότητας που έχει δημιουργηθεί στην μετανεωτερικότητα, όπου όλα είναι «μεταβατικά, φευγαλέα, ενδεχόμενα», όχι χωρίς συνέπειες στην ψυχική συνθήκη, στην ισορροπία μεταξύ ενορμήσεων Ζωής και Θανάτου.

Υπ' αυτό το πρίσμα, η καταστροφή δεν είναι ούτε μόνον παρελθούσα, ούτε μόνον επερχόμενη, αλλά εντός της μετανεωτερικότητας, την οποία διανύουμε, στο τώρα. Όπερ σημαίνει ότι μπορεί να «επανέλθει» ανα πάσα στιγμή υπό μορφή ιστορικών γεγονότων, που εκφράζουν αυτήν την ώση της καταστροφικότητας, εγγενή στην ανθρώπινη φύση.

Αυτή η πρόσληψη του Χρόνου, ως βέλους που τείνει μόνον προς τα εμπρός, προς την εξέλιξη και πρόοδο, υπήρξε μία ιδέα που ξεκινώντας από τους καλοπροαίρετους στοχαστές του Διαφωτισμού, και περνώντας στους πλέον κυνικούς εξελικτικούς φιλοσόφους, υπνώτισε την ανθρωπότητα έως τώρα. Λειτουργήσε ως το πιο ισχυρό ναρκωτικό του 20^{ου} αιώνα.

Στη δική μας οπτική, η σχέση με τη χρονικότητα μπορεί επίσης να αποτελεί τροπισμό των δυνάμεων καταστροφικότητας. Τροπισμός υπό την έννοια όχι μόνον ενός

τρόπου μορφοπλαστικής μετατροπής του ασυνειδήτου σε αυτό που αποκαλούμε φαινομενικότητα και συνειδητό, αλλά επίσης διευκολύνουσας συνθήκης, αγωγού δυναμικής που μεταφέρει και μετατρέπει το ασυνείδητο ρεύμα των εννομήσεων Θανάτου σε συμπεριφορές, γεγονότα και Ιστορία.

Η άγνοια της πολύπλοκης δυναμικής της χρονικότητας, ασυνείδητα καθορισμένης, είναι έτσι μία άλλη όψη του τρόπου που οι άχρονες εννομήσεις Θανάτου εκπύσσουν τη δυναμική τους. Διότι αυτός ο Χρόνος του ασυνειδήτου, παράγει διαρκώς επαναλήψεις. Η επαναληπτικότητα αυτή ισοδυναμεί με καταναγκασμό επανάληψης, παρενδυσία και τροπισμό των εννομήσεων Θανάτου. Οι προηγούμενες καταστροφές επαναλαμβάνονται σε ένα είδος ατέρμονος σπειροειδούς κινήσεως, της οποίας καύσιμο ύλη αποτελεί μόνον η δαιμονιώδης δυναμική του ασυνειδήτου. Τεθειμένο εκτός Ιστορίας το υποκείμενο αυτοματικά τίθεται στην χρονικότητα, στη διάστασή της εκείνη που υπόκειται στη δυναμική των εννομήσεων Θανάτου. Οι άνθρωποι εξακολουθούν να αγνοούν σήμερα όχι μόνον την Ιστορία εν στενή εννοία, αλλά πρωτίστως τον ενδοψυχικό πυρήνα της δυναμικής που στη φαινομενικότητα καταλήγει να γίνεται «Ιστορία», αγνοούν τη φύση τους, το ποιοι είναι και τι τους συμβαίνει, και η κολοσσιαία αυτή άγνοια, επαναφέρει σε συλλογικό επίπεδο, εκθετικά, τις καταστροφές που σοβούν εντός, διαχρονικά

«...γιγνόμενα μὲν καὶ αἰεὶ ἐσόμενα, ἕως ἄν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾗ» («...Και αυτά συνέβησαν και θα συμβαίνουν όσο η ανθρώπινη φύση παραμένει η ίδια»). Είμαστε όλοι προειδοποιημένοι έκτοτε, αλλά κωφεύουμε. Το ξερίζωμα, τόσο από τις περιοχές που κρατούν μία συλλογικότητα σε ιστορική συνοχή, όσο και από τον ιστορικό χρόνο εντάσσεται σε αυτήν τη δυναμική καταστροφικότητας. Ο Χρόνος όμως είναι γέννημα πρωτίστως της ψυχής, και άρα των εννομήσεων, και ως τέτοιος οφείλει να εξετασθεί. Πυξίδα και βαρύκεντρό της. Καταλύοντας την εσωτερική του αστροθεσία, ο ψυχισμός καθίσταται ευεπίφορος στα ατηρά.